

Kozma Klementina

Az Amerikai Egyesült Államok versenyfutása a koronavírussal

Az évszázadok során számtalan járvány tört az emberiségre, amelyek az élet minden területén éreztették a hatásukat. Elegendő, ha csak az alig 100 évvel ezelőtti tomboló spanyolnáthára gondolunk, amelynek okozója a 20. század legnagyobb számú emberáldozatokat követelő vírusának számított. A pusztító járvány az Egyesült Államok-béli Kansas államból indult el 1918 tavaszán, és amerikai katonák révén jutott el Európába is.¹ A 100 évvel ezelőtti járvány megközelítőleg 50 millió ember halálát okozta világszerte, az Egyesült Államokban pedig több mint félmillióan veszítették életüket.² Az élet-halál tusa mellett azonban a járványügyi helyzeteknek számos egyéb vonzata is van, ezért érdemes megfigyelnünk azokat a politikai, társadalmi, gazdasági és technológiai következményeket, amelyeket egy vírus megjelenése válthat ki. A 2019 telén kezdődő, majd fokozatosan terjedő koronavírus-járvány eddigi pusztításainak eredményei alapján joggal állíthatjuk, hogy beírta magát a 21. század történelmi eseményei közé. A továbbiakban átfogó képet kívánok adni a vírusválság kezelésének és hatásainak a kezdeti állapotoktól napjainkig is tartó főbb mozzanatairól. Mivel a jelenlegi járvány olyan helyzetben ütötte fel a fejét, ahol a nagyhatalmi erőviszonyokban – leginkább az Egyesült Államok és Kína között – fokozódó ellentétek tapasztalhatók, még inkább komplex helyzettel kell számolnunk. 2019 decemberében ismerte el hivatalosan Kína annak a tényét, hogy a Hupej tartományban található Vuhan városát érintő tömeges megbetegedések okozója egy gyorsan terjedő, súlyos légzési nehézségeket okozó vírus, az úgynevezett SARS-CoV-2.³ Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) hivatalosan elfogadott megnevezésén COReNaVIrus Disease-19, vagyis COVID-19. A kezdetben még csak Kínára kiterjedő járványból néhány hét leforgása alatt nemzetközi kérdés vált. A járványt a WHO 2020. március 11-én ismerte el világjárványnak, mára (2020 szeptembere) pedig a megbetegedések száma globális szinten meghaladta a 29 millió főt.⁴

Versenyfutás a vírussal

A legújabb statisztikák alapján az Egyesült Államokban több mint 6,5 millió megbetegedést regisztráltak 2020 márciusától 2020 szeptemberéig, amellyel az USA

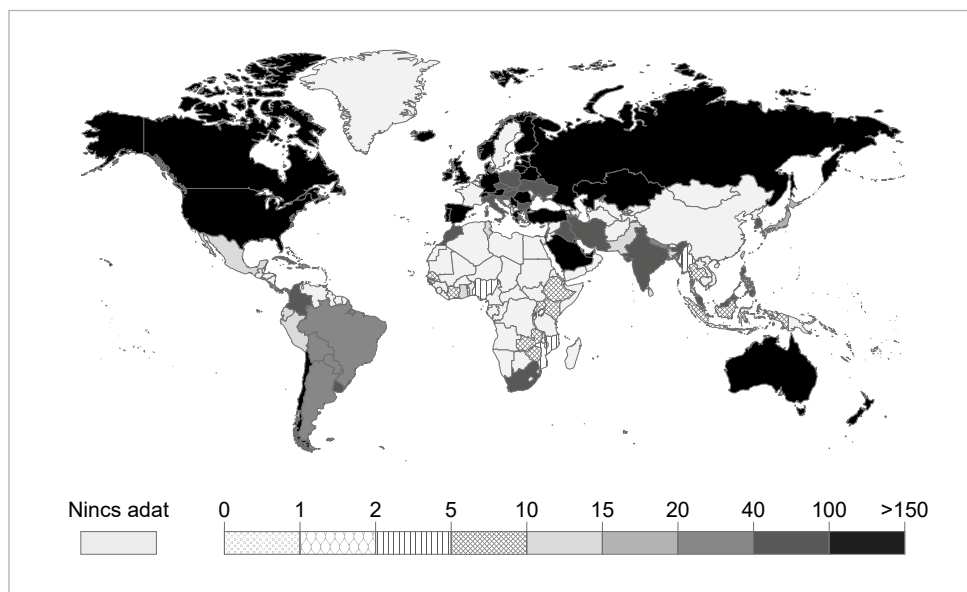
¹ Hornyák Árpád: A 20. század legnagyobb tömeggyilkosa: A spanyolnátha. *Újkor*, 2020. május 27.

² Center for Disease Control and Prevention: *1918 Pandemic (H1N1 virus)* (2019. március 20.).

³ Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2. Annak érdekében, hogy a 2000–2004 között megjelenő SARS-vírussal ne tévessze össze a közvélemény az újonnan kialakult vírust, a COVID-19 megnevezést irányozta elő a WHO.

⁴ Ian Bickle – Daniel J. Bell et al.: COVID-19. *Radiopaedia* (2020); JHU Coronavirus Resource Center: *The Johns Hopkins 30-minute COVID-19 briefing* (2020).

az első helyen áll a fertőzöttek listáján. A halálos áldozatok száma is az Államokban a legmagasabb, eddig 193 ezer fő feletti számmal.⁵ Ugyanakkor, amennyiben a fertőzöttek számáról beszélünk, azt is érdemes figyelembe vennünk, hogy az Egyesült Államok egyike azon országoknak, ahol a tesztelések aránya is magas. Így amikor értékelésre kerül a sor, csak azokhoz az államokhoz tudjuk viszonyítani, amelyek szintén hasonló gyakorisággal végeznek tesztek, és azok eredményeit nyilvánosságra is hozzák.

1. ábra Ezer főre jutó tesztek száma világszerte, 2020. szeptember 14.

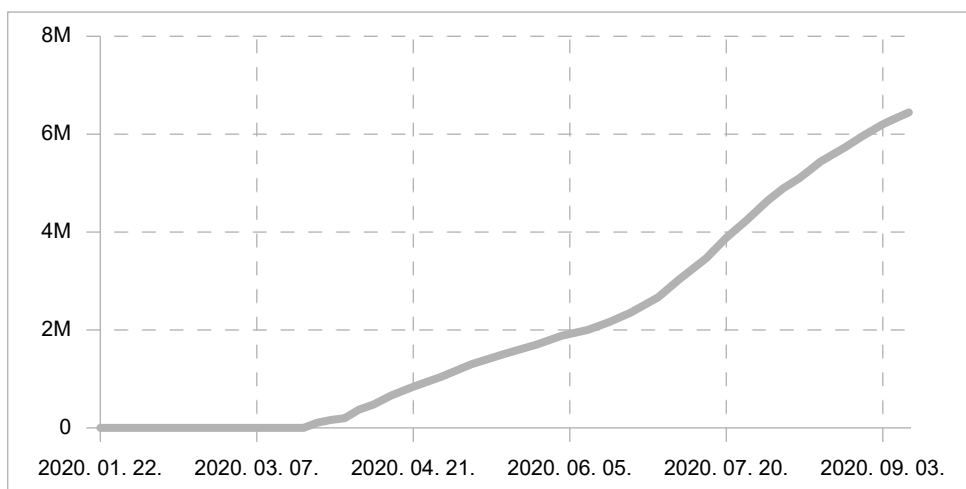
Forrás: a szerző szerkesztése az alábbi felhasználásával: Our World in Data: *Daily COVID-19 tests per thousand people* (2020. szeptember 14.)

Ahogy a 2. ábra is mutatja, 2020 márciusának végétől drasztikusan elkezdett növekedni a fertőzöttek száma, ezért némi késéssel ugyan, de a Trump-adminisztráció 2020. május 15-én bejelentette a Fénysebesség Művelet (*Operation Warp Speed* – OWP) tervét, amelynek célja, hogy 2021. január 1-jére 300 millió koronavírussal szemben hatékony és biztonságos vakcinát állítsanak elő az Egyesült Államokban.⁶ Mindez azt jelenti, hogy az átlagos kísérleti és fejlesztési szakaszhoz képest, amely megközelítőleg 73 hónapos időtartamot ölel fel – azaz több mint 6 éves folyamatot –, a jelenlegi helyzetben 14 hónapos keret között kívánják a kísérleti és fejlesztési fázist megvalósítani.⁷

⁵ JHU Coronavirus Resource Center: *COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU)* (2020).

⁶ HHS: *Fact Sheet: Explaining operation Warp Speed* (2020. szeptember 7.).

⁷ US DoD: *Operation Warp Speed. Accelerated vaccine process* (2020).

2. ábra Koronavírus-fertőzöttek száma az Amerikai Egyesült Államokban

Forrás: a szerző szerkesztése az alábbi felhasználásával: JHU Coronavirus Resource Center: *COVID-19 United States Cases* (2020)

Még ha sikerül is kivitelezni az ambiciózus tervet, a vírus terjedésének mértéke az előrejelzések alapján 2021 januárjáig megtriplázódik az Államokban.⁸ A Védelmi Minisztérium (DoD),⁹ szoros együttműködésben az Egészségügyi Minisztériummal (HHS),¹⁰ az állami és a magánszféra érintett szegmenseit is bevonva¹¹ a szó szoros értelmében versenyt fut az idővel. A szakértők korábbi kutatásaikra alapozva – mint például a zikavírus kezelése volt a 2000-es évek közepén – igyekeznek behozni azt az időt, amely az eddigi gyakorlatok szerint szükséges volt egy hatékony ellenszer kikísérletezéséhez, teszteléséhez, előállításához és használatba helyezhetőségéhez. A hatóanyag előállítására több szerződést is kötött az USA kormánya, többek között az AstraZenecával, a Pfizer, Moderna, illetve Johnson & Johnson vállalatokkal is.

Noha még csak a folyamat elején járnak a tudományos kísérletek a hatékony ellenszer előállítására, ez idáig több mint 10 Mrd dollárt¹² költöttek ilyen célokra az OWP keretében. A WHO és egyéb globális ügynökségek sikeres ellenszer előállítása esetén elsősorban az egészségügyi dolgozók oltását szorgalmaznák globális

⁸ IHME: *COVID-19 projections* (2020).

⁹ US DoD: *Coronavirus: DOD Response* (2020).

¹⁰ HHS (2020): i. m.

¹¹ Élelmiszer- és Gyógyszerellenőrző Hatóság (FDA), Járvány Megelőzési és Kezelési Központ (CDC), Nemzeti Egészségügyi Intézet (NIH) és BARDA (*Biomedical Advanced Research and Development Authority*). *Forrás:* <https://www.hhs.gov/about/news/2020/06/16/fact-sheet-explaining-operation-warp-speed.html>

¹² Helen Branswell et al.: Operation Warp Speed promised to do the impossible. How far has it come? *Statnews.com*, 2020. szeptember 8.

szinten, de az Egyesült Államok elsősorban a saját állampolgárai számára kívánja biztosítani az oltást, és csak elegendő vakcina esetén hajlandó a világ többi részére is juttatni belőle.¹³

Negatív hatások

A Fénysebesség Művelet alapjaiban változtatja meg a kormányzat fejlesztési támogatásainak ütemét és lefolyását. Az idővel és a vírussal való versenyfutás immáron stratégiai jelentőségű kérdéssé vált. Míg 2020 márciusában, a járvány kezdetén, úgy vélekedtek Washingtonban a kormányzati szervek, hogy az Egyesült Államok világszerte vezető szerepet fog betölteni a járvány humanitárius és egészségügyi kezelésében, addig napjainkra a köztudat egyre inkább csalódottá vált, és a járványhelyzet kezelésének sikertelenségéről tanúskodik.¹⁴ A Pew Research Center által végzett kutatásból az derül ki, hogy az amerikai állampolgárok 77%-a úgy gondolja, hogy a járványhelyzet óta megosztottabb az ország, mint korábban volt, és csak 18%-uk gondolja azt, hogy egységesebb, mint a járvány előtt volt. Mindez szoros összefüggésben áll azzal is, hogy a válaszadók 52%-a negatívan ítéli meg a járványkezelés sikerességét is.¹⁵ A járványhelyzet – mondhatni – felélénkített olyan feszültségeket és kielezett olyan problémákat is az Államokban, amelyek már régóta jelen voltak. Egyrészt az egészségügyi ellátás rendszere magára hagyta azokat, akik anyagi fedezet hiányában képtelenek voltak a megfelelő orvosi ellátás igénybevételére, másrészt még inkább szembetűnővé vált az egyes etnikai, faji csoportok (hispan, afroamerikai, kaukázusi) közötti életszínvonal-különbség. Harmadrészt pedig figyelembe kell vennünk azokat a negatív gazdasági hatásokat, amelyek konkrét iparágak leállását (mint például a légi közlekedés, hajózás, turizmus és vendéglátás),¹⁶ továbbá több millió munkahely megszűnését eredményezték.¹⁷ A gazdasági hatásait tekintve az Egyesült Államokat a nagy gazdasági világválság óta (1929–1933) a koronavírus érintette a leginkább érzékenyen. GDP-je 32,9%-kal csökkent, míg megközelítőleg 30 millió ember maradt munka nélkül.¹⁸ Ez utóbbiak megsegítésére az amerikai kormány bevezetett egy heti 600 dolláros munkanélküli segélyt mindazok számára,

¹³ Jon Cohen: Unveiling 'Warp Speed', the White House's America-first push for coronavirus vaccine. *Sciencemag.org*, 2020. május 12.

¹⁴ David P. Carter – Peter J. May: Making sense of the U.S. COVID-19 pandemic response: A policy regime perspective. *Administrative Theory & Praxis*, 42. (2020), 2. 265.

¹⁵ Kat Devlin – Aidan Connaughton: Most approve of national response to COVID-19 in 14 advanced economies. *Pew Research Center*, 2020. szeptember 27.

¹⁶ Grant Suneson: Industries hit hardest by coronavirus in the US include retail, transportation, and travel. *USAToday*, 2020. március 20.

¹⁷ NCSL: *National employment monthly update* (2020).

¹⁸ Lucia Mutikani: What to know about the report on America's COVID-hit GDP. *World Economic Forum*, 2020. július 31.

akik március óta veszítették el az állásukat. Ez azt jelenti, hogy nagyjából 75 milliárd dollárt folyósítottak havonta.

Az egyének szintjén a járvány lényegesen megváltoztatja a személyes kapcsolatokat alakulását. Az amerikai lakosság mindennapi életére nézve a legújabb kutatások szerint jelentős negatív hatást gyakorolt a vírus. 10-ből majdnem 9 amerikai lakos gondolja úgy, hogy a vírus megjelenése óta megváltozott a mindennapi élete.¹⁹ A fertőzések magas arányának pszichés hatása, illetve a családtagok, rokonok, barátok elvesztése és az egyre személytelenebbé váló, elmagányosodó életforma, amelyet a járványhelyzet által megkövetelt távolságtartás eredményez, fokozza a depresszió és stressz kialakulásának veszélyét. A Népszámlálási Hivatal (U.S. Census Bureau) szerint az amerikai lakosság egyharmada szenved ezektől a tünetektől.²⁰ A társadalom szélére szoruló csoportokat egyaránt érzékenyebben érinti a vírusválság. Az egyes munkaterületeken (mint például a vendéglátás, utazás, személyi szolgáltatások) többnyire nők dolgoznak, és az ő köreikben is az afroamerikaiak és latinók vannak többségben, ami azt jelenti, hogy az amúgy is hátrányos helyzetben levők a munkájuk elvesztésével még inkább kiszolgáltatottá válnak.²¹

A hatékony válságkezelés alapja három pilléren nyugszik: elveken, intézményi megállapodásokon és érdekeken, amelyek egymásra gyakorolt kölcsönhatása lényegesnek számít.²² Az elvek mentén fogalmazzák meg a politikai célokat, míg az intézményi keretek segítenek az információáramlás, az autoritás és a struktúrák kialakításában, illetve az érdekek befolyásolják a politikai törekvések irányvonalait. Az Egyesült Államokkal szemben megfogalmazott kritikák között a helytelenül felmért kezdeti veszélyértékelés szerepel, miszerint a Trump-adminisztráció a kezdetek kezdetén elmulasztotta kellő komolysággal kezelni a járványt, és ehelyett a területén kívüli „kínai vírus”-ként kezelte a kérdést.²³ Később, a helyzet komolyodásával, egyre élesebb kritikák fogalmazódtak meg az amerikai fél részéről Kínával szemben, olyannyira, hogy Trump elnök szerint Kína bármit bevetne annak érdekében, hogy ő elveszítse a novemberben esedékes választásokat.²⁴

Időközben – a koronavírusról függetlenül – számos egyéb probléma is felütötte a fejét, amelyet az Egyesült Államoknak valamilyen módon kezelnie kell. Egyrészt a rendőri intézkedés során életét veszítő George Floyd halála miatt a „Black Lives Matter” jelmondat alatt közel félmillióan vonultak az utcákra államok-

¹⁹ Pew Research Center: *Most Americans say coronavirus outbreak has impacted their lives* (2020. március 30.).

²⁰ Massachusetts General Hospital: *Depression on the rise during COVID-19: Resources for patients and their families* (2020. június 25.).

²¹ Neeta Kantamneni: *The impact of the COVID-19 pandemic on marginalized populations in the United States: A research agenda*. NCBI, 2020. május 8.

²² Peter J. May – Ashley E. Jochim: *Policy regime perspectives: Policies, politics, and governing*. *Policy Studies Journal*, 41. (2013), 3. 426–452.

²³ Carter–May (2020): i. m.

²⁴ BBC News: *Coronavirus: Trump says China wants him to lose re-election* (2020. április 30.).

szerte, óriási zűrzavart és pusztítást hagyva maguk után.²⁵ A mozgalom több nyugat-európai államra is áttért, ahol tömeges megmozdulások sorozata vette kezdetét egy amúgy is veszélyes járványidőszakban. A tüntetések mellett tovább nehezítették a helyzetet a különféle természeti csapások is. A nyugati államokban dúló erdőtüzek 1,8 millió hektár területet érintenek 10 állam területén,²⁶ illetve az Atlanti-óceán felől több hurrikán is végigsöpört az Államokon, több milliárd dolláros kárt hagyva maguk mögött.²⁷

A számos egyéb nehezítő tényező mellett a járványügyi válságkezelés immáron presztízskérdéssé is vált, ahol az Egyesült Államok a nemzetközi és a hazai megítélések alapján egyaránt kudarcot vallott. Egyrészt a kirívóan magas fertőzési arányok miatt, másrészt a negatív gazdasági hatások és jelentős veszteségek miatt, harmadrészt pedig a párhuzamosan jelentkező társadalmi feszültségek eredménytelen kezelése végett. Francis Fukuyama azzal érvel, hogy az egyes államok vírus elleni sikeres védekezését nem a politikai berendezkedésük határozta meg (tehát az, hogy demokráciákról vagy diktatúrákról beszélünk-e), hanem az, hogy az állam milyen képességekkel, társadalmi bizalommal és vezetői képességgel rendelkezett. Az USA-val és Európával szemben a kelet-ázsiai államok, élükön Kínával, úgy tűnik, sikeresen tudták kezelni a helyzetet. A nyugati világ számára ez a helyzet meglehetősen kedvezőtlen, és rossz fényt vet a megítélésükre, hiszen a fejlett nyugati államokkal szemben már-már elvárás, hogy a rendelkezésükre álló képességeik birtokában hatékonyan tudjanak fellépni a kihívásokkal szemben. Ázsia, különösképpen pedig Kína számára azonban kedvező helyzetet teremt a nyugati államok, köztük az USA sikertelensége a globális hatalommegosztás újraértékelése szempontjából. Olybá tűnik, hogy a liberális világrend pilérei meginogtak, és egyre hangsúlyosabb lesz a nemzeti szerep, az elszigeteltség és védekezés kérdése, azaz a túlélésért való küzdelem. A válságok ugyanakkor nemcsak megoszthatják a nemzetközi közösséget, hanem együttműködésre is sarkallhatják őket.²⁸

Összegzés

A koronavírus-járvány elleni küzdelem igen hosszas és súlyos következményekkel járó folyamatnak néz továbbra is elébe, amely egyes államokat, illetve állami és magánvállalatokat is együttműködésekre ösztönözhet, másokat viszont éles

²⁵ Larry Buchanan – Quoc Trung Bui – Jugal K. Patel: Black Lives Matter may be the largest movement in U.S. history. *The New York Times*, 2020. július 3.

²⁶ Center for Disaster Philanthropy: *2020 North American wildfire season* (2020. december 7.).

²⁷ Uo.

²⁸ Francis Fukuyama: The pandemic and political order. It takes a state. *Foreign Affairs*, 2020. július–augusztus.

rivalizálásra. Az idő ebben az esetben a milliárd tételes összegeknél is fontosabb tényezővé válik, hiszen emberek életének megmentéséről van szó. Nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt komoly etikai vitákat válthat ki, hogy a sikeres fejlesztő hajlandó-e megosztani az információt, és ha igen, milyen árat fog kérni. Az Egyesült Államok hosszú távon abban érdekelt, hogy képes legyen visszanyerni a nemzetközi presztízsét, ezért egy sikeres koronavírus elleni szer elsőként történő előállítás és forgalomba helyezése valamelyest javítana a megítélésén. Ugyanakkor az egyéb belpolitikai harcok és különböző problémás kérdések rendezésének mikéntje szintén befolyásoló tényezőnek számítanak azzal összefüggésben, hogy mit gondol majd a világ az Egyesült Államokról. Kína immáron egyértelműen az USA kihívójának számít a nagyhatalmi versenyben, és egyelőre úgy tűnik, hogy kisebb sérülések árán veszeli át a Covid-19-járványt, mint bármely vetélytársa, legfőképpen az Egyesült Államok.

Felhasznált irodalom

- BBC News: *Coronavirus: Trump says China wants him to lose re-election* (2020. április 30.). Online: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52482109>
- Bickle, Ian – Daniel J. Bell et al.: COVID-19. *Radiopaedia*, 2020. Online: <https://bit.ly/3d4SCiC>
- Branswell, Helen – Matthew Herper – Lev Facher – Ed Silverman – Nicholas Florko: Operation Warp Speed promised to do the impossible. How far has it come? *Statnews.com*, 2020. szeptember 8. Online: <https://bit.ly/3vSIL95>
- Buchanan, Larry – Quoc Trung Bui – Jugal K. Patel: Black Lives Matter may be the largest movement in U.S. history. *The New York Times*, 2020. július 3. Online: <https://nyti.ms/3fevikO>
- Carter, David P. – Peter J. May: Making sense of the U.S. COVID-19 pandemic response: A policy regime perspective. *Administrative Theory & Praxis*, 42. (2020), 2. 265–277. Online: <https://doi.org/10.1080/10841806.2020.1758991>
- Center for Disaster Philanthropy: *2020 North American wildfire season* (2020. december 7.). Online: <https://disasterphilanthropy.org/disaster/2020-california-wildfires>
- Centers for Disease Control and Prevention: *1918 Pandemic (H1N1 virus)* (2019. március 20.). Online: <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1918-pandemic-h1n1.html>
- Cohen, Jon: Unveiling 'Warp Speed', the White House's America-first push for coronavirus vaccine. *Sciencemag.org*, 2020. május 12. Online: <https://doi.org/10.1126/science.abc7056>
- Devlin, Kat – Aidan Connaughton: Most approve of national response to COVID-19 in 14 advanced economies. *Pew Research Center*, 2020. szeptember 27. Online: <https://pewrsr.ch/3rdeJlz>
- Fukuyama, Francis: The pandemic and political order. It takes a state. *Foreign Affairs*, 2020. július–augusztus. Online: <https://fam.ag/3cawbci>
- HHS: *Fact Sheet: Explaining operation Warp Speed* (2020. szeptember 7.). Online: <https://bit.ly/2OQ4ooV>
- Hornyák Árpád: A 20. század legnagyobb tömeggyilkosa: A spanyolnátha. *Újkor*, 2020. május 27. Online: <http://ujkor.hu/content/20-szazad-legnagyobb-tomeggyilkosa-spanyolnatha>
- IHME: *COVID-19 projections* (2020). Online: <https://bit.ly/316VHsR>
- JHU Coronavirus Resource Center: *The Johns Hopkins 30-minute COVID-19 briefing* (2020). Online: <https://coronavirus.jhu.edu>
- JHU Coronavirus Resource Center: *COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU)* (2020). Online: <https://bit.ly/3cRx3BG>
- JHU Coronavirus Resource Center: *COVID-19 United States Cases* (2020). Online: <https://bit.ly/3cdfTRG>
- Kantamneni, Neeta: The impact of the COVID-19 pandemic on marginalized populations in the United States: A research agenda. *NCBI*, 2020. május 8. Online: <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2020.103439>
- Massachusetts General Hospital: *Depression on the rise during COVID-19: Resources for patients and their families* (2020. június 25.). Online: <https://bit.ly/3tL5Vet>
- May, Peter J. – Ashley E. Jochim: Policy regime perspectives: Policies, politics, and governing. *Policy Studies Journal*, 41. (2013), 3. 426–452. Online: <https://doi.org/10.1111/psj.12024>
- Mutikani, Lucia: What to know about the report on America's COVID-hit GDP. *World Economic Forum*, 2020. július 31. Online: <https://bit.ly/396jJZp>
- NCSL: *National employment monthly update* (2020). Online: <https://bit.ly/31bwU70>
- Our World in Data: *Daily COVID-19 tests per thousand people* (2020. szeptember 14.). Online: <https://ourworldindata.org/coronavirus-testing>
- Pew Research Center: *Most Americans say coronavirus outbreak has impacted their lives* (2020. március 30.). Online: <https://pewrsr.ch/3ccMHse>
- Suneson, Grant: Industries hit hardest by coronavirus in the US include retail, transportation, and travel. *USAToday*, 2020. március 20. Online: <https://bit.ly/3cf9dkx>
- US DoD: *Coronavirus: DOD Response* (2020). Online: <https://bit.ly/316sRss>
- US DoD: *Operation Warp Speed. Accelerated vaccine process* (2020). Online: <https://bit.ly/2PjNC18>